

Abonamentul:

Pentru monarhie.
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor. $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oră 12 fil., a treia
oră 10 fil.

Tot ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaș.

Foie bisericească-politică.**Anul XIII.****Blaș 18 April 1903.****Numărul 15.**

ÎNVIEREA.

(=) Alătura de învierea naturii, biserica serbeză mărta ziua a Învierii.

După zilele posomorite ale Iernei, natura în sfârșit își reia minunatele ei podobe; după zilele cernite de jale a patimilor Mântuitorului, urmăză ziua bucuriei și isbândeii, în care creștinii adevărați se salută cu salutarea fericite: *Christos a înviat!*

Firea amortită se deșteaptă, inimile noastre, cuprinse de grijile și nevoile zilnice, par a se ridica în clipa acesta de-asupra hotarelor strimte pămîntene, la un cerc mai înalt de vederi, la o țintă, în fața căreia toate cele alalte dispar în neant: nemurirea, viața de apoi.

Sistemele filosofice, cari călăuzesc gândirea omenescă se pot împărți în două grupuri mari.

Este sistemul materialistilor, și al idealistilor.

Cei dintâi, circumspecți și cu multă neîncredere față de lumea ce îi împrejmuesce, n'au altă țintă, de cât personalitatea lor proprie, satisfacerea propriilor lor aspirații și dorințe, cu ori ce preț s'ar sevirși acesta. Pentru ei religia e o invenție a popilor, viața de apoi un basm pe sama poporului necult, ca să potă fi exploatat cu atât mai ușor; dragostea deapropelului e un paravan pentru a trage pe alții pe sfără; sentimentele umanitare și altruiste sînt, pentru acestia, lucruri potrivite inimilor naive și entusiaste.

Iar cei de al doilea sînt adicții sistemului de jertfă: e dascălul, care muncesce o viață întrăgă în miserie și mōre sērac, *preotul*, care muncesce viața întrăgă în nisce împrejurări materiale cu totul neproporționate stării și cualificațiunii lui.

Cine inspiră acestor luptători sēraci și cinstiți atăta forță de resistință în fața miseriei, ce îi copleşesc? Cine îi ajutoră pe acești preoți, cari abia sū din ce trăi, să-și crēcă doitrei băieți la gimnas și la universitate?

Sintem zilnic martori la lucruri și la jertfe, cari n'ar fi cu putință, dacă cei ce le sevirșesc nu ar fi călăuziți de nisce idei și sentimente mai înalte, de cât cele obișnuite omenimei materialiste de astăzi.

Care este cauza motivă, a tuturor acestor acțiuni entusiaste, cari nu disperēză nici în fața celei mai desevirșite miseriei?

Credința.

Ori cât ne-am cufunda în ocupațiile nōstre zilnice, ori cât ne-ar impresora grijile luptei pentru traī, noi credem totuși și nădăjduim într'un viitor mai bun.

Și aici se validiteză minunatul efect al credinții: deși proprie fericirea ne este făgăduită numai pentru viața de apoi, ea își resfringe totuși razele ei înviorătoare și asupra vieții pămîntene chiar. Cei credincioși merg înainte, înfruntă nenumērate obstacule, căci sciū că o mână ocrotitoare veghiează asupra lor, că în urma urmei viața acesta își are sensul ei și că sfârșitul vieții nu este ceva înfiorător, ci este încoronarea activității lui binecuvintate, odihna muncitorului bun și credincios.

Iar necredincioșii, ori cât de mult s'ar îngrămădi cu averi și comori, ei bine sciū, că sōrtea lor atirnă de un fir de pēr, și se îngrozesc de mōrte, cu care totul li-se pare că se isprăvesce.

În această adēncă convicție religioasă residă taina tenacității poporului nostru, împrejmuit de atătea primejdii, din cari a sciut să iasă în tot de a una biruitor; și tot de aici se esplică marea dragoste, ce lēgă la olaltă inima păstorilor de turma încredințată lor.

Sērbătōrea Învierii este un memento al credinții, cel mai strălucit memento.

Chipul slăvit al Mântuitorului, pare a ne spune: „Voi toți, cari suferiți pe pămînt, ridicați-vē ochii la mine și înțelegeți, că eū am suferit mai mult de cât voi; înțelegeți, că viața are un scop mai înalt, de cât acela cuprins de omenēscă nōstră pīcepere; ridicați-vē din modul nostru de gândire egoist, lubiți-vē unul pe altul, iertati celor ce vē urēsc pe voi, și nu vē pierdeți speranța întru cele ce v'am făgăduit vouē.”

Intențiunea economiei sfintei biserici, în ce privește distribuirea singuraticelor sērbătōri se vedește forțe eclatant, când sērbătōrea acesta a Învierii e fixată la jumētatea anului bisericesc: forțele căștigate până aci,

par a ni se fi risipit, — la jumētatea drumului avem lipsă de un ostrov înțaritor, care să ne de-a nōuē forțe pentru continuarea luptei.

În pustiul fără margini al vieții, sērbătōrile sînt oazele zimbitōre, unde peregrinii își odihnesc membrele obosite, adapă setea chinuitōre, spre a-și urma, recreați trupesce și sufletesce, obositorul drum înainte.

De aceea trebuie să ne folosim de prilejul acesta înălțator, spre a ne oțeli forțele risipite și desconcentrate.

Și mai ales acum avem par'că indoită lipsă de o concentrare a puterilor, când mâni sacrilege încep a respāndi în sinul poporului nostru învătături distrugētōre, menite a sgudui temelile credinții și basa dragostii dintre preoți și credincioșii lor.

Cetim despre ținerea unui congres al „social democrațiilor” ținut în Salonta, unde sū fost reprezentate mai multe comune romānesci.

E abia un sfert de an, de când agenții acestia, *jidani*, sū pornit și o ediție romānescă a foiei „Népszava” și rămānem inspāimānțați de rezultatele la cari a ajuns. Poporul, lāsāt de capul lui, crede orbiș acestor *jidani*, cari se proclamă cu de la sine putere apostolii mântuirii.

Am cetit până în sfârșit decursul acestui „congres” și n'am aflat alt conclud meritoric, de cât: independența tarifului vamal.

Ei bine, ce folos vor avea de acolo Romāni, am vrea să scim. Am aflat cum ōmeni de ai noștri, spun, că agitația în contra Ungurilor o produce numai inteligința, că Romāni sū fost proști până acum, *de ōre ce sū ascultat de preoți*, dar de aci încolo va fi alt cum. . .

Nu încercăm să facem responsabili pe singuraticii „representanți” pentru enunțaițiunile lor, ei pōte nici nu erau consci de ceea ce spuneau.

Atragem înse indoita atențiune a preoților asupra turmei încredințate lor, când pericolul nu mai este numai fictiv, ci presintă deja rezultate reale.

Și atragem în deosebī atențiunea asupra enormului desastru moral, ce ar resulta din respāndirea acestor idei, cari subminēză dintre preoți și credincioși legătura, ce durēză dn veacuri și

Onoratul **PARACLIS** al Preasfintei Născătōrei de Dumnezeū și pururea Feciōrei Maria și **CANŌNELE** cătră Domnul nostru Isus Christos și Îngerul păzitoriu. Prețul **20 fil.** + **10 fil.** porto.

care a arătat cele mai splendide rezultate.

Ce se va alege din acest biet popor, când Jidanii îl vor răpi și cel din urmă sprijin ce îl are în zile de restriste: convingerea, că *Părintele* este adevăratul, singurul lor povătuitor?

Tristă reflecție, în ziua Învierii!

Spiritul de biruință al Aceluia înse, care a învins morțea și pe diavolul a surpat, implorăm-l în sfânta zi, de astăzi, să reparăm tot ce am greșit, să luptăm contra a tot ce tinde să ne înstrăineze masa poporului de sfânta biserică.

Implorăm-l mai ales pe sama poporului, care a îndurat atât de multe necasuri, și care nu-și poate da samă, că astăzi poate îl amenință cel mai mare desastru, din câte a îndurat!

Corespondințe.

SCRISORE DIN VIENA

— de la corespondentul nostru. —

(Spălarea picioarelor.) În Joia mare s'a săvârșit în palatul din Burg spălarea picioarelor pe lângă o solemnitate deosebită.

Măiestatea Sa, binecredinciosul, de Christos Iubitorul și angustul nostru Împărat, urmând poruncii Mântuitorului, în mărirea Lui de monarch a unei vaste împărății, să plece înaintea alor 12 moșnegi de rând și spală picioarele.

„Esemplu v'am dat vouă” grăise Mântuitorul odinioară Apostolilor fricoși și iată exemplul acesta, după 19 veacuri, îl aflăm prețuit și urmat de stăpânitorii puternici.

Ce deosebire între timpul înainte și după venirea lui Christos, între lumea păgână și creștină. Acolo sclavul e numai marfă „res.” aci să plece domnitorul la picioarele servilor săi.

Actul spălării a decurs ast fel:

După liturgia solemnă, pontificantele și asistenții au mers în procesiune din capelă până în palat. În mijlocul sălii aranjate, la o masă ședeau cei 12 aleși, iar la spatele lor stăteau plini de bucurie nepoți și nepoțe. Sală a fost îndesuită. Au fost de față toți archiducii, pe cum și delegații statelor.

Sosind Măiestatea Sa, s'a început ospetul moșnegilor. Insuși Măiestatea Sa le-a servit în tăiere de pământ și cu recușite de lemn, 4 rînduri de mâncări alese pe cari, se înțelege le-au depărtat, ca cu atât mai cu gust să potă fi consumate în cercul nepoților.

După ospet a venit spălarea. Măiestatea Sa, deși este peste 70 ani a îndeplinit actul cu cea mai mare ușurință în cât nu puțină ostenelă le-a costat celor doi prelați tineri, cari l-au asistat, ca să se reculegă în pripă, după bătrânul Împărat.

Bătrânii apostoli au căpătat câte 30 cor. și proviant pe vre-o câte-va zile.

Venezul.

SINODELE PROTOPOPESCI

— Distr. Almaș. —

În ziua de Bunavestire a. c. s'a ținut sinodul protopopesc de primăvară al districtului protopopesc Almaș, în comuna Buciumi-de-sub-Meseș. Totcu această ocaziune a fost convocată și adunarea reuniunii învățătoresci din acest tract.

La 7 ore toți cei adunați au luat parte în corpore la serviciul divin. A pontificat M. On. Dn. Vasiliu L. Pop, cu asistentă de preoți. A fost înălțătoare de inimă această solemnă liturgie; căci falmica biserică din Buciumi, era tiesită de poporul ales și bine disciplinat al acestei mari și brave comune, care a sciut jerfi pentru locașul Domnului așa în cât a zidit o biserică, care după mărime, cred că n'are păreche în Archidieceasă.

După cetirea Evangeliului M. O. Dn protopop, pe cum tot de una așa și de astă dată, cu mult zel a rostit o cuvîntare tare aleasă către marele public, despre credința creștinului gr. cat. Cu mare atențiune a fost ascultată această edificătoare predică. Modul cum se țin aici sinodele în fața adunării poporului, participând poporul la frumoșele vorbiri, dau un avînt îmbucurător pentru popor, care cu pietate ascultă. Terminându-se liturgia și făcându-se mărturisirile Sinodul s'a întrunit în biserică la ședință. După invocarea Spiritului sfînt, M. On. Dn protopop prin o cuvîntare deschide ședința sinodului. Tot în biserică la altă masă s'a deschis și ședința reuniunii învățătoresci unde doșentele Vlăicu, a cetit cu bun succes o disertațiune. Prelegere practică din cauza pojarului nu s'a ținut.

După deschiderea ședințele s'au continuat separat în celea două sale de învățămînt ale școlii, desbătându-se toate agendele puse la ordinea zilei. Terminate fiind afacerile, toți cei chemați, atât preoți, cât și învățători au fost întruniți la ospitala masă a dlui preot Negrean. — La despărțire unul fie care a adus cu sine cunoștințe nouă și un suvenir plăcut.

Un participant.

Cătră P. T. Cetitori.

On. Cetitori, cărora le expiră abonamentul cu finea pătrariului prim, sînt rugați a-și renoi abonamentul; cum și cei ce sînt în restanță să binevoiescă a-și achita restanțele, căci foia are lipse mari și ardătoare.

Administrațiunea.

Noutăți.

Christos a inviat! Salutăm cu creștinescă dragoste cu această străveche vorbă, pe toți iubiiții noștri cetitori, dorindu-le sărbători fericite și puenice.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Ilustratarea Sa Dr. Vasile Hossu, canonic mitrop. observând la s. noastră biserică lipsa ardătoare a unui potir, ne-a dăruit cu un frumos potir întraurit în valoare de 90 cor. Dumnezeu să-i respălătescă și să-l țină întru mulți ani. Mulțămită aducem și pe calea această poporenelor Iova Aldea și Fica Muntean, cari au donat bisericii un

prapor de doliu în valoare de 20 cor. mai de parte poporenilor și poporenelor, cari au contribuit pentru procurarea vestmintelor de doliu în preț de 60 cor. și a unui prapor de doliu în preț de 20 cor. și anume: Lina Popa 1. Georgiu 3 cor., Sofia Popa 4 cor., Maria Hătegan 3 cor., Rachila Ilea 1. Nicolae 1 cor., Onica Ilea 1. Iuon 2 cor., Lina Rezorea 1. Mihaiu 2 cor., Matilda Borz 3 cor., Leontina Pușcaș 1 cor., Irina Dumitru 1. Georgiu 2 cor., Ana Dumitru 1. Achim 2 cor., Maria Rezorea 1 cor., Lucreția Comșa 3 cor., Iuliana Hătegan 2 cor., Mariți Moldovan 4 cor., Lina Aldea 4 cor., Maria Hătegan 6 cor., Maria Hadu 2 cor., Valeria Radeș 5 cor., Maria Cârnațiu 1 cor., Jova 1. Leon Ilea 1 cor., Anica Moldovan 1. Logiu 1 cor., Hoios Paraschie 1 cor., Antone Hătegan 4 cor., Lina Popa 1 cor., Sofia Popa 1 cor., Saveta Rezorea 1 cor., Maria Crișan 1 cor., Idița Dumitru 1 cor., Maria 1. Sofron Popa 1 cor., Visalon Turcu 2 cor., Marian Surdu 2 cor., Ana Hătegan 1 cor., Vasile Aron 1 cor., Sofron Dumitru 1 cor., Miron Stan 1 cor., Maria Popa 1. Gusti 1 cor., Ilare Mercurean 1 cor., Fira Turc 1 cor.; iar poporului Nicolau Oltean, care a dăruit rudele de prapor în preț de 6 cor. lucrate foarte frumos cu mâna sa proprie, iar în special Onei Rusu din Blaș, care pe lângă aceea că a mai dăruit în anul trecut un stichar și a împodobit altarul s. noastre bisericii în mai multe rînduri cu facili frumoșe, și de astă dată a voit a se face partașe la procurarea hainelor de doliu dând 5 cor. Dumnezeu să le respălătescă și să-i facă de bun exemplu poporului credincios din Veza. Veza în 8 Martie 1903. Victor Moldovan, paroch. George Popa, curator primar.

Săptămâna sf. Patimi s'a celebrat și anul acesta cu convenită pompă. În Dumineca Florilor Escl. Sa mitropolitul a sfîntit ramuri de salcă. Luni și Marți prof. Ales. Ciura, a ținut exercițiile spirituale cu clerul gremial. Cuvîntările dlui Ciura au fost ascultate cu osebuită atențiune. Joi la liturgie Mitropolitul a spălat picioarele la 12 clerici, sara s'au cetit 12 Evangeli, Vineri sara s'a făcut Prohodul Domnului. Învieria se va face Duminecă dim. la 4. ore.

Episcopul Aradului, Preacuv. sa Ignatie Papp, întăritul episcop al Aradului, a depus Vineria trecută jurămîntul de fidelitate în mâinile Măiestății Sale.

Prințul Carol al României s'a îmbolnavit de pojar. Mersul bôlei fiind normal, bulitive medicali nu se dau. Scirea despre îmbolnăvirea micului principe a intristat pe toți Români.

Mulțumită publică. Escelența Sa În. Preasfîntitul Domn Mitropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa, a dăruit din caseta sa priyată 100 cor. pentru edificînda școlă gr. cat. din Veza. Venim deci subscrișii în numele senatului scol. și a întregului popor a exprima bunului pîrinte și pe această cale cea mai adînc simțită recunoștință. Veza în 8 Martie 1903. Victor Moldovan, paroch. George Popa, curator primar. — Onorata Academia română din Bucuresci, a binevoit a dona pentru biblioteca Societății noastre, din districtul protopopesc gr. cat. al „Ernotului”, următoarele opuri: a) Erodot tom. IV., b) Vrajii-farmece, c) Tit Liviu tom. II., d) Etymologicum magnum tom. IV., e) Memoriu despre starea Moldovei. f) Hronicum vechimei romano-moldovlachilor. g) Activitatea sciințifică a lui Ion Ghica, h) Viața și activitatea lui Naum-Rimniceanul, i) Ugrinus —1291, j) Archiepiscop și Mitropolitul Andreiu Șaguna pentru această frumoșă donațiune, subscrișii în numele comitetului societății și pe această cale vin a aduce susnumitelui academie, ceea mai respectuosă și sinceră mulțămită. Basiliu Folea, paroch gr. cat. prea. comitetului.

PARTEA LITERARĂ.

SPRE CALVAR.

Sosind timpul ca doritul tuturor popórelor, să se arete ómenilor și lumii, carea începă a îmbétrăni, să-i deie viétă tineră, Dumnezeu trimite pe Unul născut Fiul său, ca să caute pe om, óia cea pierdută și ridicându-o pe umerii săi, să o aducă iarăși la Tatăl, de la care s'a depărtat.

Și ai săi pe El — pe Dumnezeul cel mult dorit și prin atâtea suspine chemat de omenime, pe acela, pe care Isaia îl numește Emanuil — nu l'au primit. Cursă au gătit picioarelor lui, luptatu-s'au contra lui, cântat'au cu puterea să-l prindă, dar Tatăl său în mod minunat l'apărat și mântuit din din mâinile murdare ale păcătoșilor, cari așa depuțin își băteau capul cu legea, a cărei paznici erau.

Dar nu trebuia óre să se impliněscă prorociile și Dumnezeu să-și țină într'un mod, cum numai lui Dumnezeu e cu putință, cuvintul? Ceriul și pământul vor trece, dar cuvintele Domnului nu vor trece.

„Cu mórte urită să-l judecăm și dacă cuvintele lui sint adevărate, Dumnezeu sub paza sa îl va lua.“ — „Cu ocară și cu muncă să-l cercăm pe el“ ziceau fiil lui Israil.

S'a apropiat așa dar ziua, în carea Dumnezeu-Omul se va da în mâinile vrășmașilor. Ciasul, în care Dumnezeu-Omul avea să zică: „tată viu“ a sunat.

Cuvintele Domnului, cuvinte sfinte sint, trebuiau să se impliněscă!

Își luase așa dar calea spre muntele Oliveților — pe cum este scris despre el — ca prin rugăciune să se pregătěscă la ceea, ce erau scrise în scripturi, la ceea, ce aveau să se întimple cu el. Cu privirea-i dumnezească prevede amarul, ce îl așteptă. Amarul acesta îl face să isbueněscă în cuvintele: „intristat este sufletul meu până la mórte.“ Cum să nu fie intristat, când așa chinuri negre îl așteptă, când prevede, că Juda învățacelul său îl va vinde, ca să-și umplă cu aur mâinile sale sgărcite. Își aduce aminte Isus de cuvintele profetice a lui David: „că de m'ar fi ocărit inimicul așa fi răbdat. Iară tu omule cel întocmai la suflet, dirigătorul meu și cunoscutul meu care împreună cu mine te-ai indulcit, în mănări, în casa lui Dumnezeu am umblat cu un gând.“ (Ps. 54.13—15) Amărăciunea sufletului său să potențěză, când prevede, că îl părăsă Petru corifeul, căpetenia apostólor — acela, care strigase: „de-ar trebui și a muri cu tine, nu mă voiú lăpăda de tine“ ba chiar și ceialalți toți — cari acompăniau pe Petru în strigătele de apărare; că nu vor suferi să fie atins nici barem un fir de păr de pe capul Învețatorului.

Pe cum au plâns odinórá Iacob și David, cu amar și s'au intristat pentru pierderea fiilor săi, asemenea să

intristěză și Isus Christos „intristat este sufletul meu până la mórte.“ Iată fiilor! tatăl vostru cu amar să necăjesce și voi îl părăsiți?

O! ce ómeni rěi la inimă și tari la cerbice. Cum desprețuiesc vîersul blând al strigării bunului păstor?! Cum se póte să murmure asupra acestuia, care pentru binele lor să jertfesce?

Nu te mira prea tare fiú al pământului, ca să nu te amăjesci! Nu faci și tu tot asemenea? Nu restignesci óre și tu în tóte zilele, la tot pasul pe Mântuitorul tēu prin păcatele tale? nu e óre aramă sunătóre și cîmbal rēsunător și pentru tine glasul Domnului? Nu enunța sentință fără vreme!! Ascultă numai cum plănge o mamă bună mórtea dumnezeescului ei mire și corupțiunea fiilor săi la crucea plină de sângeridicată pe Golgota. Plângēnd și admoniānd strigă cătră noi biserica îmbrăcată în haina doliului: adă-ți aminte omule, că pământ ești și pământ te vei face! Copilul pământului până când vei mai fi robul lumii? până când vei mai purta lanțurile rușinóse a patimilor? Când vei înțelege cuvintele, ce țile adresěză mama, care la inimă pórta sórtea ta? Nu veđi cum te rógă, cum plănge, cum te admoniěză, să te întorci în brațele, la sînul ei? Adă-ți aminte copil netrebnic, că ciasul, în care trăiesci nu e al tēu; cugetă om al vanității, că mama ta e pământul, légănul tēu e mormintul, vecinul tēu e mórtea, eređii vermii mormintului. Aduți aminte, că trupul omului e ca și iarba și tótă gloria omului, ca flórea ierbii, să uscă iarba și flórea aceleia cade.

Zile sfinte, zile de pocăință, sint acum.

Fie-ți dar destul! Dacă până acum ai slujit nestatorniciei, păcatului, lumii, timpul e ca să slujesci eternității, virtuții, lui Dumnezeu. Dacă până acum ai vėnat ceea lumesci, timpul e ca să cauți spre ceea ceresci. Dacă până acum te-ai bucurat, timpul e ca să plāngi ingenunchiānd împreună cu Maria Magdalena, la crucea lui Christos, și să-i speli picioarele cu lacrimi și cu podóba capului tēu să le ștergi!. Dacă până acum ai urmat pe David cel păcătos, urměză și pe cel penitent!!

Biserica să apropie cătră noi cu pocalul suferinții și cu coróna de spinii repețind cuvintele profetului, care plāngea sórtea poporului său: *întórceți-vė și țineți pocăință.*

Echóu deplin să aibă în inimile nóstre cuvintele chemătóre ale mamei bune, îngrijitóre de sórtea fiilor săi.

Să grăbim pe muntele Calvarului, ascultānd de vîersul blând al bunei nóstre mame — biserica — să ne aruncăm la crucea, pe carea Isus a rēstignit păcatele nóstre și să apăsăm pe inima nóstră spinii suferinții, să golim pocalul amar și totuși dulce al părerii de rēu, să restignim simțurile nóstre pe crucea abnegațiunii. Aici —

pe muntele Calvarului, la crucea Mântuitorului — vom invēta tot, ce este de lipsă pentru mântuirea nóstră, pentru că nu este școlă mai bună pentru pocăință și prin urmare pentru mântuirea nóstră, de cât Calvarul. Aici stă crucea: amvonul înțelepciunii creștinesci. Grăbiți aici și ascultați prelegerile mântuirii!! Cuvintul celui ce strigă în pustie e pentru noi crucea, încontinuu ne face atenți și ne strigă: țineți penință și vė întórceți!. Acești apostoli fără limbă ai credinții lui Christos, au darul limbii, strigānd cătră fie care, care trece pe lângă ea, s'au se apropie de ea, depunēnd un sėrut cald, sėrutul iubirii creștinesci: „întórce-te la Dumnezeu și părăsesce păcatele.“

Fie care cruce e o întregă evanghelie, carea ne aduce aminte de patimile, ne descopere întregă viéta și credința lui Isus Christos.

Zile sfinte, zile de pocăință.

Să nu pierdem aceste zile în nepocăință, să ne întórcem la Dumnezeu, să părăsim păcatele. Să ne deșteptăm din somnul păcatului afurisit, spre viéta crucii, desbrăcānd pe omul cel vechiú, să ne îmbrăcăm în cel nou. Să grăbim spre Calvarul mântuirii, să luăm crucea Calvarului! Oh cruce! O bună cruce! prin tine primescă-mė acela, care prin tine m'a mântuit pe Calvar!!

În fața acestei cruci, ce-a apăsat umerii Mântuitorului în calea spre Calvar, să ne proșternem cu umilință, vėrsānd lacrimi de pocăință pentru greșelile din trecut. Să ne spălăm de întināciunea păcatului, pentru că cu sufletul curat, să cāntăm și noi în ziua veselii, cu întregă lumea creștină: *Christos a înviat!*

Virgil Hățegan
preot.

Cântec de primăvară.

*Căt e iarna cu ninsóre
Stă și dórme calda bóre,
Dar Sîn-Tóderiú-o pornesc.
Haida, să culegem, fete,
Ghiocet la Dragobete
Și brândușe, că 'nflóresc
Și-ăú să iasă iarăși muguri,
Și pe cāmp Românú cu pluguri,
Va fi cald și va fi bine
Că 'ncep zilele de cresc.*

*Sfintul sóre-o iarnă tótă
Nu îndrăznit din nori să scótă
Fața sa, 'ngrozit de ger.
Mărtisor ínse-l deșteptă
Căci pădurile-l așteptă,
Florile și miei-l cer —
Și-ăú să vie rîndunele,
Și Floriile cu ele,
Paștile cu óuș roșii.
Și ca chiot până 'n cer.*

Stat-ă ploile 'ncuiete,
Până sfântul Prier dete
Drumul ploilor de sus.
Sari și cântă, Paparudă
Vino, plôie, și ne udă
Să răsară grău nespus,
Cât un pumn să-î fie spicul,
Și de-o 'ntra prin grău voinicul
Să nu-l vești, s'avem la tîmna
Înmuț de cât am pus.

Mândr' ai fost tu, primăvară,
Mândră ești și mândră iară
Sfintă salcă 'n mână să porți!
Adă hori și adă glume,
Câte cântece pe lume,
Brazde verzi la uși și porți.
Și te-om preamări cu jocuri,
Și pe culmi vom face focuri
Închinându-ne puterii
Celui ce-a 'nviat din morți.

G. Coșbuc.

RESCUMPĂRARE.

Sórele dogoresce, și olivii nu au umbră.
Aerul e nădușitor și în munte nici un izvor.

Virful pleșuv al Golgothel se înalță spre cer
Iarba arsă și petrișul ferbinte îi
Îmbracă cîosta în colóre de jale.

Greaua cruce anevoie se apropie de culme.
Femei vâietându-se cu șiróie de lacrimi
în ochi și bărbați îmbrăcați în adrențe
cu speranțe pierdute, petrec scumpul lemn.

Jos în oraș sinedriul se veselește,
soldatul roman se îmbuibă, cărturarii
înbiléză și păcatul își serbeză orgiile.

Sângele Mântuitorului curge șiróie
pe cruce în jos.

„Cu un inovator, cu un malcontent
mai puțin“ — zice cărturarii.

„Cu un model, cu un ideal mai mult“
— zice credincioșii.

„A murit; și cu el înmormintă toate
inconveniențele veacurilor“ — zice cel puternic.

„Va învia: și răspuns va cere pentru
femeia suferindă, pentru copilul părăsit și
pentru popórele subjugate“ — spun cei buni.

„Să odihnim! Nu e mai pericol“ zice
cei de pe tronuri.

„Speranță! Acastă pildă ne arată
calea libertății“ — răsună în catacombe.

RUGĂCIUNEA PIERDUTĂ.

— Din nemțesce. —

Trăia odată în marginea unui oraș o
văduvă cuvioasă și temătoare de Dumnezeu.
Unica mângăiere pe pămînt îi era copilul —
un fecioraș frumos de vre-o 15 ani. Îi era
drag ca lumina ochilor — dór copilășul,
întreg era o bunătate de inimă și dacă n'ar
fi fost de altă parte une-orî nșuratic și
de-o fire cam schimbăcioasă — nu ar fi fost
o femeie mai fericită ca dînsa. Dar așa
se neliniscea și adese-orî chiar era foarte
îngrijată de sórtea copilășului ei.

Buna și sirguitoarea mamă se bolnăvi
curînd și așa nu-î rămase vreme să-și
îndrepte copilășul. Odată — simțindu-și
sfișritul aproape — își strigă copilășul
lângă patul ei. Copilul ingenunche, mama
îi dă binecuvîntarea. El plînge din
inimă, căci orî cum, îi era mamă și apoi
o avea atât de dragă și scumpă; pe când

dînsa cu ochii uscați și pierduți în aiurare,
pare că să gîndesce profund.

Da, să gîndesce sërmana mamă! Să
gîndesce la un cuvînt ce să îl rostescă
copilului de adio și care peste totă viața
să-î rămână ca un „nu m'ă uita“ ce nu
vestejesce, adînc-adînc săpat în inima lui.
Și iacă, după unele clipe de cugetare,
întinde mîinile după copil, îl aduce aproape-
aprope de dînsa și cu ochii plini de lacrimi,
îi șoptesce respicat: „Din toate valurile
vieții tale, mîntuiesc-te, o copilul meu,
numai un singur lucru — nu-ți uita rugă-
ciunea nici odată!“

Curînd după aceea muri.

Copilașul s'a dus în țări străine,
învată ceva măiestrie și duse o viață
tihnită și îndestulită. Vioiciunea, ce nu-
l prea părăsise, o fire deschisă și pururea
veselă, îi câștiga o dróie de prietini; — dar
chiar triumful acesta i-se prefăcea în un
izvor de nenorociri. Întră în societatea
îubititorilor de petreceri orgolióse, i-se lin-
gúșesc pe față și pe dos. Începe a-și cam
negligea măiestria, până când își însușesce
o viață de adevărat ștrengar, care îl cheltni
sănătatea și banii strînși cu atîta sudóre
și cruțare. Ajuns în o sărăcie cumplită, îl
părăsesc prietini totți, și însuși e silit să
pribegescă din loc în loc, ca să nu ajungă
în mîinile poliției. Dar nicăiri nu află
odihnă; — de mult și-a exilat-o însuși din
inimă. . .

Au trecut, 10, 20, 30 ani. Părul începe
a-î încărungi și puterea încetul cu încetul
începe a-î peri. Sătul și bolnav, după o
viață cheltnită în desfrîn — îl cuprinde dorul
după un loc retras și liniștit — unde ar
pute să odihnescă în pace. Îl amăjește
dorul reintórceii în patrie. Acolo — în
sătulețul părinților — va da încă peste
rudenii milóse și de sprijin la bătrânețe. . .

Și plécă. Din ce se apropia mereu
de iubita lui țară, simțé, ca și cum i-s'ar
pune ceva nod la inimă. . .

Era chiar Duminecă, când des de
diminétă ajunsese la dîmbul din marginea
satului de cătră răsărit. Pe virful lui să
aședă să odihnescă; față de el, sórele ce
să înalța, îl salută, ca pe un vechi cunoscut
arătându-i, acoperit de lumină, câmpul și
valea cea așa de bine cunoscută și pac-
nicul sătuleț al născerii sale. Clopotele
învitau la sfînta slujbă dumnezească și
ómenii veniau la biserică de peste lunci și
de peste păduri — din toate părțile.

El sta de-asupra dîmbului, în mână cu
băta de călător, cu o inimă greóie și
neastimpărată, care acúși îi ardea, acúși
i-se făcea de îngheț. Privesce în jur,
colo zărește o casă simplă și țărănescă și
o luncă frumoasă la spatele ei. . . Un oftat
involuntar îi sbóră de pe buze într'acolo.
Și iacă zărește mândrii și frumoșii tei; toate
aceste îi aduc aminte de nisce vremi
senine și bune, — acolo în căsuța aceea îl
adăposté de frig și de rătăceala o mamă bună
și iubitoare — colo sub teii cei stufoși
alerga cu copii din vecini. . .

. . . Și uite, fântâna din fața bisericii
mai stă, și cât de gînditori urcă ómenii
treptele de pîtră, și întră toți în biserică
aceea, în care alerga și el odinioara, atât
de des și vesel și fericit.

Simte o sguđuire puternică în tot
trupul; îl prinde un dor arđător de-a

ingenunchia, dar nu are atîta putere;
inima îl provóacă stărúitor, să se róge, dar
nu are curaj și nici nu-î vin pe buze
vorbele; îi vine să plîngă, dar nu mai
isvorésc lacrimi, căci veștedi îi sînt ochii
și veștede toate — ca și credința sa.

Acolo, de-o parte a bisericii, zărește
petecul de pămînt unde zace îngropată
mama lui. . . Și i-se pare ca și cum l-ar
înceta respirația. . . să fie ea — mama,
care strigă din adîncul mormîntului liniștit:
„Unde ți-î rugăciunea!“

Acum îi pierde orî ce tăriă și chiar
voința îl părăsesce; erumpe în vaitete des-
perate, de durere își frînge mîinile. „Cine
a fost el odată — și acum!“ — ca un
fîrez ascuțit îl trece prin inimă gîndul
acesta, și pare că l-o rumpe bucăți.

Îi tremură trupul întreg, sudori ca de
mórte îi isvoresc din frunte și în mijlocul
ăstor sbuciumări, păréul din vale cu mersu-
l cadentat îl invită seducător cătră undele-
l pribelnice. . .

Acúși, ca leșit din minți, erumpe: „ah,
mi-am pierdut rugăciunea! Și o caut deja
de 30 ani! — Mă-m pierdut rugăciunea!“
După un lung șir de ani nenorociți, privesce
acum iarăși cătră ceriú, ca și cum dóră îl
va aúdi cine-va de sus! — Și uite, a fost
auđit — póte de mama — sau chiar de
Dumnezeu însuși! Căci iată inima i-se mai
liniștesce ca și cum s'ar pogóri peste dînsa
mângăiere și pace: ca de rugăciune își
pune mîinile cruciș, sficios ingenunche în
iarba cea móle de la picidóre-l și pe când
clopotul bisericii vestesce celor de acasa și
naturei întregi: *prefacerea s. taine*. — Iată
tremurând de emoțiune erump din totă
tăriă sufletului său cuvintele: „*Domnul meu
și Dumnezeuul meu!*“

La un cias după aceea, când eșeau
ómenii din biserică și treceau gînditori
cătră casele lor, — pe bietul călător îl
aflară de-o margine a dîmbului mai mort
de istovélă, dar suridénd vesel și fericit.
L'au dus în sat, unde de cu sară muri
împăcat cu Dumnezeu. „*Domnul meu și
Dumnezeul meu!*“ i-au fost ultimile cuvinte.

Ilan.

Íubirea Celui restignit.

La capul unui mormînt stă implântată
o cruce simplă de lemn, cu inscripția mult
cuprinzétóre: „El a murit pentru mine.“
Aici zace un bărbat tinér, care a mers în
bătaie pentru prietinu-l său, ca familia
acestuia să nu ajungă în pericol a-și pierde
susținétorul. Și nu s'a mai reintors.

Póte merge și mai departe amicitia?!
În semn de mulțămítă și aducere aminte
i-a pus pe crucea de la cap acésta
inscripție caracteristică: „El a murit pentru
mine. . .“

Íubite cetitorule! Vină să te conduc
la un alt mormînt asemenea, e „locul că-
pătînilor.“ Acolo vei vedea spênzurând pe
cruce între doi tálhari o figură blândă, în-
cărcată de rân. E Mântuitoriu-l t'eu, Iesus
Christos.

Privesce-L. . .

Capu-l stă plecat să te sărute! mî-
nile întinse, să te îmbrățóseze; inima-l
deschisă, ca să te cuprindă.

Și aici ai putea pune inscripția: „El a murit pentru mine.“ Nicăiri nu s'ar potrivi mai bine.

Și când a murit pentru tine! Ce minune de iubirea și atotputernicia dumnezească! . . . Sorele s'a întunecat, pământul s'a cutremurat, morții au ieșit din morminte — da! cum să nu se revolte natura, când vede restignit pe Făcătorul său!

Cugetă puțin la viața pămîntescă a lui Isus, la toate ostenele și suferințele lui, pe cum și la binefacerea, ce a făcut-o neamului omenesc și va trebui să recunesci adevărul cuvintelor: „El ne-a iubit până la moarte, până la moartea de pe cruce.“

Înainte de venirea Mântuitorului omenimea se îndoia, că Dumnezeu, cel ce cu un singur cuvînt a adus ceriul și pământul dintru neîntință într-o ființă, mai poate iubi pe bietul om păcătos. Era taină necuprinsă pentru întreaga omenime.

Apăru înse Rescumpărătorul, făcându-se om — forma servului luând — și îndoiala a dispărut. — Dumnezeu trebuie să iubească neamul omenesc, căci și El are inimă.

Noi cunoștem totul; cunoștem această inimă aprinsă de iubire față de omenie. Isus ne iubește și rămâne prietinel nostru credincios, chiar și când întreaga lume ne-ar urî. Și când vei zăce în recele mormînt — în locul de odihnă — când nimeni nu va mai cugeta la tine; când de mult vei fi șters din amintirea neamurilor și cunoșcărilor; când toți te vor fi uitat — cineva îți va rămânea credincios; perseverând în iubire până în ultimul moment al vieții tale, până la mormînt, ma și dincolo de acesta: căci crucifixul ce ți l'au, pus în mâinile răci pe patu-ți de moarte, s'a imprimat adînc pe osemintele-ți fără viață.

Să medităm în aceste zile sfinte, asupra dragostei Celui restignit: să cugetăm la iubirea inimii dumnezeiești, nutrită față de noi, de când eram încă sub sarcina blăstămului greș.

Trad.

Ic.

VERONICA.

Pe când Mântuitorul mergea la răstignire cu totul oboșit de greutatea crucii și picături mari de sudore amestecată cu sânge îi acopereau fața, o femeie pișă numită Veronica, fiind cuprinsă de milă, îi întinse o mahramă, ca să își ștergă fața. Spre semn de mulțumire pentru această facere de bine, Mântuitorul a lăsat să se imprime chipul său pe mahramă și o dete femeii. Cum mahrama se strîngea în patru, de patru ori se imprimă pe ea chipul Domnului. Acestor icône li-s'a dat numele, de icône nefăcute de mîni între care se numără și cea trimisă de Mântuitorul lui Avgar regele Edesei.

Tradiția bisericească vorbește despre aceste icône cu mult înainte de a se ivi legenda despre chipul lui Isus, descris de Lentul, proconsul roman.

În considerația acestei tradiții vechi, dăm aci, după *Legende Dorée* câte-va amănunte despre Veronica.

Tiberiul, împăratul Romei, pe timpul căruia fu răstignit Isus, suferea de o boală grea. El fu înscințat, că la Ierusalim trăiesc un doctoz, care vindecă tot felul de

boale, numai cu cuvîntul. Înse nimeni nu scia că Iudeii și Pilat îl răstignise. Atunci Tiberiul chemă pe Volusian, unul din sfetnicii săi de taină, și îi zise: De grab treci marea, și spune lui Pilat să-mi trimită pe acel doctoz, ca să mă vindece. Volusian ajunse la Ierusalim și înștiință pe Pilat despre ordinul împăratului. Pilat se spăimîntă și ceru să-i de-a un termen de 14 zile ca să afle pe acel doctoz. Între acestea Volusian întîlnind pe Veronica întrebă, unde ar putea găsi pe Isus Christos? „Ah, răspuse Veronica, întrebă despre Domnul și Dumnezeu meu, el a fost vîndut din pismă și osîndit la moarte de Pilat, îl răstigniră pe cruce.“ Auzind acesta, Volusian se întristă și zise „ce rău îmi pare, că nu pot împlini ordinul împăratului!“ Iar Veronica răspuse: Pe când Domnul străbătea Iudeia, propovăduind Evangelia, eu neputînd să mă bucur tot de una de a-l vedea de față, am voit să pun a-l zugrăvi chipul, că dacă nu-l voi mai putea vedea, să mă mîngîi cel puțin privind chipul său. Deci luînd o pânză și plecînd la zugrav, m'am întîlnit cu Domnul și el m'a întrebat unde mă duc? Atunci i-am povestit ce mă gîndeam să fac; iar el cerîndu-mi pânza și-a șters cu ea cinstita față și mi-a dat-o înapoi cu chipul său întipărit pe ea. Dacă stăpînul tău ar privi cu evlavie chipul acesta, îndată se va învrednici a se face iarăși sănătos.“ Auzind acesta Volusian întrebă: „Unde aș putea găsi chipul lui? Voi da pentru el ori cât aur și argint.“ „Nu-mi trebuie aur, îi răspuse Veronica, să aibă numai credință sinceră și eu însu-mi voi merge cu tine și voi arăta chipul acesta lui Cesar, iar după aceea mă voi întorce în țara mea.“ Atunci Volusian plecă la Roma cu Veronica și înfățișându-se la împărat îi zise: „Isus, pe care atît ai să-l vezi, a fost osîndit la moarte de Pilat și de Iudei, care din pismă l'au pironit pe cruce. Dar îți aduc chipul lui Isus, găsit la o femeie, care a venit cu mine. De vei privi chipul acesta cu credință, te vei tămădui îndată și vei fi sănătos.“ Auzind acesta Cesar, porunci să-i aducă chipul așternînd în cale-i pături de mătăasă. Cum își îndreptă ochii la el să făcu sănătos, cum fusese înainte.

„Cuv. Adevărului“.

DELENDUM.

În instrucția actuală nu se ține cont de cel mai ponderabil principiu psihologic-pedagogic, că voința trebuie să fie un compens, un contrapond al minții; că hipertrofierea uneia — ca să mă exprim așa — aduce cu sine atrofierea celei alalte, fie în mod retrogradant, fie în mod abrutisant. Un pond precumpănitor și nelogic să pune pe dresajul intelectual, pe instrucție, neținîndu-se în același timp cont de educație, de creșterea morală.

Actualmente nu se pricepe momentul ponderabil și cardinal al educației. Pondul se pune pe instrucție, a cărui program e sîc și hibrid, a cărui principii sînt lipsite de sera mîduosă și dătătoare de viață, a cărui colorit e, prea transcendentă, prea mașter de noi și de sufletul nostru.

Scopul unei creșteri raționale și umanitare e și trebuie să fie: dezvoltarea inte-

lectuală „pari passu“ cu cultivarea simțului moral.

Ma încă morala trebuie prepusă dresajului intelectual, căci în locul prim trebuie să fie om și numai în locul al doilea trebuie să scif ceva. Și faptul acesta e irrefutabil. În domeniul lumii noastre spiritual-morale, a cărei componenți sînt mintea și voința, toate deducțiile și concluziunile, fie practice, reale, fie pur speculative, nu sînt numai produsul minții, ci și al voinței în același timp. Mintea tescuiesce exsudatul cerebral, idea; iar voința îi dă vestmintul, colorea. Exsudatul, idea va fi creștină, raționalistă sau deistă, după cum creștină s'au deistă va fi și voința. Voința duce cărma, așa dară și dresajul ei trebuie prepus.

Poporele mai culte pricep ponderositatea educației și de aceea și încep a se interesa mai mult de ea. Și pe tot dreptul. Căci instrucția prea exagerată produce declasați și ramoliți, recrutează un contingent formidabil de mameluți — de bastardi, de găgăuți intelectuali, cari între bunii își mască rugina morală cu masca ipocrisiei, își colorază șgura; iar între răii își arată, își pun în evidență dosa minimală de morală.

Firmitățile de voință și individualitățile marcante sînt produsul numai și numai al educației morale.

Dacă morala nu duce cărma, fie în viața individuală, fie în cea colectiv-etică; atunci mintea, neavînd o normă deliniantă, neavînd o forță reagentă a pretenșiunilor ei, bate câmpul în lipsa energiei și spontaneității morale. Aș nu vedem zilnic acele mutre posace, ce cu un aer de banalitate și sterilitate morală stereotipează cu un vers tipic și plat formulele obscene și absurde ce tind în a submina viața morală, această basă, acest pedest al vieții noastre de om? Aș nu întîlnim la fie-care cotitură acele „chipuri palide de ceară“ supte și storse înainte de vreme? Aș nu vedem roiul de tineri sîcși la minte și suflet, cu capul ciorb de gînduri mârșave, fără pic de vlagă în oșe, pătimași de morburii neurastenice și ftisice?

Ecă contingentul recrutat de instrucția actuală! Ecă pleiada de omenie, ecă protagoniștii marilor idei naționale și morale! Ore acestia să fie pârghie obirșiei noastre de popor?!

Morala e metafisice necesară atît pentru individ, cît și pentru popor. Ea e oxigenul vieții social-culturale.

Morala creștesc viitorul popoarelor și nu știința; căci ea — pe cum zice părintele american Channing — înfîlțeză sentimentele morale superioare inerente propășirii culturale. Un popor trăiesc prin inimă, prin sentimentele moral-etice și prin știință. Caracterele firme și voințele rezolute creștesc sôrtea unui popor, iar nu pigmeii morali îndopați cu știință.

Instrucția actuală e cauza genetică a acestor anomalii, ce obvin în viața socială.

Instrucția de azi neținînd cont de prescripțiile morale educative — nu ne dă caractere, ci nisce infirmități private de ori ce tărie de voință, un regiment întreg de rachitici intelectuali și de anemici morali. Pot sîcși stările actuale, un martor irreproșabil.

În viața social-politică venalitatea iea dimensiunii teribile. Ici unul își vinde

conștiința, ma și reputația familiară, pentru câte-va groșițe; din colo altul publice fantarodéză cu acurateță-I conștiințioasă în oficiu, iar după culise comite escrocheriile cele mai condamnabile, e prevaricator în sensul curent al cuvintului. Dacă ai cerca pe cel puși la cârmă, această camarillă, această coterie lipsită de ori ce simț al echitabilității morale, la trei părți le-al da brevet de incapacitate; căci azi elasticitatea spinării și datul din codă is cel mai bun cortesi.

Ce sint aceste tóte? Produsul creșterii de azi, în care să desconsideră morala.

Écă ce face prea multă instrucție, écă ce face creșterea din a cărei puncte de program lipsese principiile educației morale! Ea, în loc să cimenteze durabilitatea etnică prin infunderea dumnezeescilor doctrini, o subsapă, o subminează. În loc să producă personalități bine închegate, cari să creieze epoci, produce nisce personalități vaccilante, produce păraziți în corpul etnic.

Basa așa dară atât a vieții individuale, cât și a celei social-etnice o forméză în mod incontestabil educația morală.

Morala învaccinează, infiltreză în individ tot ce-I bun, iar apanagiile naturii sale le trece prin un foc curățitor; îi degajéză de superficialul naturii sale; îi solidifică, îi cimentează forțele psihice disponibile; îi coroborează voința; îi dă un cod deliniant, care cuprinde stipulațiunile normative ale vieții. Îl face om de caracter.

Punénd morala pe individ pe o basă solidă, face — în același timp — din societate un agregat indestructibil, căci morala e copcia, e legătura tainică, care ține legat pe individ de individ. Societatea perduréză prin instinctul social al membrilor, instinctul individual egoist o dislocă, o nimicesce. Instinctul social, care preservă solidaritatea social-etnică, e produsul sentimentelor moral-etice, e produsul moralei. E un „absurdum imposibile“ ați imagina durabilitatea unei uniuni colectiv-sociale fără aceste sentimente.

E incontestabil deci momentul cardinal al educației morale.

Ar trebui modificat programul creșterii de azi, punctele de forță ar trebui să le formeze morala. Ar trebui să fim mai puțin învățați, dar ómeni de caracter, ómeni onestți; iar nu așa de învățați, așa de încocoțați la ceafă, dar cu sufletul cuib de patimi și miserii.

Ne trebuie mai puțină știință și mai multă morală. Vrem să fim mari la suflet, iar nu microscopic, disparenți.

„Știința singură — pe cum zice Benjamin Kidd — ucide instinctul moral și înarméză cu mijloce mai periculoase creerul și brațul omului întru satisfacerea apetiturilor sale“; iar „sentimentul moral — pe cum scrie Bon — a fost și va fi deapnruri basa propășirei omenesci.“

Știința póte produce un Spencer, un Darwin, un Büchner, un Vogt etc. capete mari, somități în fachul lor; dar nici când nu póte da zorii zilei unui Christos, unor Apostoli, unor protagoniști fervenți ai ideilor morale, unor sãmănători ai cerescilor doctrine. Ér noi de aceștia avem lipsă. Morala ne trebuie și nu atâtă știință, educație și nu atâtă instrucție sacă și fără rost!

Noi, ca popor vlăstar, avem lipsă ca nimeni altul de educația morală.

Progresul pe ori ce teren pendéză în mod necesar de la forțele morale disponibile, de la dosa morală. Morala trebuie să ne fie busola propășirei noastre naționale, ea să fie punctul de forță în programul luptei noastre culturale.

Morala convergéză, coadună puterile singuratiche în un tot colectiv. A fi moral înșamnă eo ipso a avé forțele necesare spre a te validita pe ori ce teren. Ea asigură reușita luptei înainte de a intra în toiul ei.

În tinerile odrasle ale neamului nostru, viitoriul obârșiei noastre de popor, trebuie învaccinate de cu bună vreme principiile moral-naționale, de vrem să facem din ei fervenți campioni ai culturii naționale.

Noi avem lipsă, — și încă o lipsă imperios reclamată de indigențele vitalității noastre etnice, — de educația moral-națională. Exigențele vieții unui popor sint multe, sint forțe multe. Esistența fie culturală, fie economică și-o croiesce ei. De are la activ forțe intelectual etice, atunci va fi, la din contră cu mâna-i proprie își scrie sentința de mórte. Condițiunile, inexorabilele condițiuni ale existenței etnice is principiile morale, sentimentele moral-etice — și conștiința națională. „Sentimentele morale și cele naționale ori estetice — zice N. Filipescu în o conferență ținută la Ateneu — când răsar cu putere în inima unui popor, întocmesc nisce energii ce singure is în stare să îndeplinescă destinele strălucite ale unui neam, indiferent de formele politice prin mijlocirea cărora aceste sentimente resuflă.“ Și pe dreptul. Un popor ale cărui stipulațiunile de viață le forméză morala și a cărui fibre pulsează ori mai bine zis, a cărui sânge clocote în clocotul cald al conștiinței naționale, acela e un popor apt de a fi. Nu forța brută animalică croiesce viitoriul unui popor, nu de la legile dinamo-stactice ale materiei, pe cum afirmă materialistii — atirná viața unui popor, ei de la sentimentele moral-etice, de la principiile morale educative.

Nu știința, nu halmul de principii speculative-teoretice, străine de simțul moral, îți dau forțele reagante năpăstuirilor agresive ale vieții externe! Prea multă știință îți umple capul de pusderii — un „mixtum chaoticum“ — dar te lasă lipsit, nu te hrănesce cu mustul, cu seva vieții dumnezeesci. Știința singură îți dogesce capul, iar inima și-o face lăcaș al gândurilor plate și obscene; pe când asociată cu morala face din tine un Om-ceresc, iar inima și-o face altar de prinosuri ceresci.

Să nu punem dar atâtă pond pe absurdele principii speculative și pe teoriile sarbede, și insipide de multe ori, ale instrucției intelectual-științifice, cari ne țin zăgăzuiți și buimăciți, învăluindu-ne psihicul național-etnic în un șmaț de forme subrede și chimere. Noi ca popor în față avem lipsă de spirit practic, de spirit de inițiativă, de spirit de solidaritate moral-națională, cari nu ni-le póte da de cât numai o creștere rațională, a cărei principii științifice să fie transfuse, imbibate în mod prioristic de principiile morale educative.

Popor, tu scoboritor din zéi olimpici, tu surcel vlăstărit din câmpul, din dumnezeescul câmp al Tibrului italic, puneți de normă a vieții eternele, dumnezeescile principii de morală! Suprapune pe Dumnezeu micilor tale daraveri egoiste, suprapune morala microscopicelor principii croite de nisce miopi, de nisce suflete vulgare! Ridică sus steagul educației morale!

Morali vrem să fim, mari vrem să fim!
Delendum est!

Petru Suciú.

Din viața lui Inocențiu Micul.

Conferința ținută la Ateneul din Craiova în
7 Februarie 1903.

Onorat Auditor!

Noi, Români, sintem cei mai numeroși între micile popóre din Orientul Europei. Avem o pozițiune geografică, care, pe cât ne a fost de periculoasă în trecut, începénd de la Aurelian, de vreme ce era espusă tuturor năvălirilor barbare; pe atât ne este de favorabilă astăzi din tóte punctele de vedere; și strategic și economic prin rodirea și bogăția pământului, și comercial, căci patria noastră e pórtă între Răsărit și Apus, între Europa și Asia; și ne este favorabilă chiar din punctul de vedere politic. În adevér, noi sintem încunjuțați de un ocean de Slavi; înse interesul nostru, ca popor neolatin, coincide cu interesul fraților nostri din apus și cu al puterilor centrale ale Europei, cari vor să aibă aci un bulevard tare în contra slavismului și a colosului amenințator de la nord.

Noué ne este destinat ast fel cel mai însemnat rol în Orientul Europei. Ca să ne putem implini acest rol, ne trebuiesc încă multe. . . . Înainte de tóte, trebuie să ne cunoștem mai mult, de cât până acum, atât în prezentul, cât și în trecutul nostru, ca națiune împărțită între mai multe state. Ne trebuie o mai deasă comunicațiune intelectuală, care azi ne este îngreuiată prin multe piedici.

Acesta e motivul, Onorat Auditor, pentru ce am ales ca subiect al conferinței de astă-sară luptele lui Inocențiu Micul, cari, împreună cu deschiderea primelor scóle române în Transilvania, forméză cea mai interesantă pagină a istoriei Românilor din veacul al 18. Pentru că de la acest episcop și de la urmașul său, Petru P. Aron, începe era renașterii Românilor din Transilvania, ale cărei raze au trecut apoi și peste Carpați, în tóte țările române din jurul Transilvaniei.

Mișcarea culturală a Românilor de peste munți începe pe la jumătatea veacului al 18, în urma unirii lor în câteva puncte cu biserica Romei.

Tendințele protestanților luterani și mai târziu ale calvinilor, de a converti pe Români la confesiunile lor, făcură și ele un mare bine Românilor prin faptul, că-i îndemnară a-și traduce cărțile bisericesci din limba slavonă în cea română. Intențiunea era, ca prin această să le póta infiltra mai lesne credințele lor; înse rezultatul a fost cu totul altul. Înaltele învățături ale evangheliei, spuse poporului în limba sa națională, avură două mari și salutare efecte pentru Români. Ele cultivară în inima poporului simțemintele morale și religioase și-l împedecară ast fel de a căde în barbarie și într'o

ignoranță din ce în ce mai adâncă; apoi, traducerea cărților bisericești într-o limbă uniformă a fost poate cea mai însemnată cauză a unui fenomen fără păreche în istoria limbilor, a unității limbii, sau a lipsei de dialecte în limba română dincoace de Balcani.

Înse starea politică și socială a Românilor rămase aceeași ca și mai înainte. Români erau tot roboți sau iobagi ai marilor proprietari de pământ; tot nu mai suferiți în țară până la bunul plac al principilor, după expresiunea legii; erau lipsiți, nu numai de drepturile politice și civile, dar chiar și de dreptul de a strânge și a stăpîni altă avere de cât simbria muncii lor, și de dreptul de a se instrui și a-și trimite copiii la școală. Ba încă aceste asuprașuri se înmulțiră prin furișele persecuțiuni religioase ale principilor calvini.

Acastă stare ne mai suferită, și promisiunile din partea Austriei, făcând pe Români, ca îndată după ce Transilvania trecu la Austria prin tratatul de pace de la Carlovitz, în 1696, să se unescă cu biserica Romei, lucru la care până atunci nu reușiseră catolicilor cu toate încercările lor de mai înainte.

Atunci Români sub metropolii lor Teofil și Atanasie Anghel, în soborul de la 1697 și în cel de la 1700, în Alba-Iulia, promițându-li-se privilegiile și drepturile, de cari se bucurau cele alalte religii și naționalități ale imperiului, se determinară a primi Unirea; înse numai în 4 puncte dogmatice, fără însemnătate practică, afară poate de unul. Voiți spune aci aceste puncte pentru curiozitatea acelor, cari nu sînt familiari cu deosebirile dogmelor teologice, și ca să se vadă în ce stă deosebirea Românilor de peste munți în așa ziși „uniți” și „neuniți” deosebire ce a făcut și ea mult rău Românilor de acolo și cari rele numai prin înțelepciunea și patriotismul capilor bisericești se pot încunjura. Aceste puncte sînt: 1, credința, că pe lângă Iad și raiu există și un purgator pentru curățirea sufletelor de păcate; 2 că Spiritul sfînt precede de la Tatăl și Fiul; 3, că cuminecătura se poate face cu azimă sau pâine nedospită; 4 că: Papa din Roma, iar nu patriarhul din Constantinopol este capul vădit al bisericii. Înse ritul a ramas neschimbat cu toate întocmirile bisericii orientale, așa că nici în ținerea sărbătorilor, nici în serviciul religios, nu e nici o deosebire între biserica unită și neunită, și dacă într-o biserică românească, fără alte informațiuni, nu vei pute ști de care confesiune ține. Conservarea ritului a fost una din condițiunile unirii, și de câte ori erau amenințați cu schimbarea ritului, Români declarau, că sînt gata a părăsi mai bine unirea cu toate foloșele ei, de cât a-și schimba ritul. Ei țineau la ritul religios și la limba lor ca la singurele forme de viață comună, cari mai păstrau legătura dintre ei și frații lor din coace de Carpați, de cari nu voiau să se despartă cu desvirșire.

Curtea imperială arată multă bunăvoință către Români și religieuna lor. Le dăruie, pentru subsistența episcopului, două domenii unul la Gherla în partea nord-vestică a Transilvaniei, altul la Sămbăta în ținutul Făgărașului, domenii cari aduceau un venit de 3000 de fl. pe an. Acestea drept recompensă pentru venitul ca primiseră ca

dar al principilor Munteniei din bunurile episcopiei de la Argeș și care prin unire s'a pierdut. Se făcuseră diplome sau decrete imperiale, prin cari se promiteau Românilor drepturi politice și religioase, egale cu ale celorlalte națiuni. Înse îndată după unire începă revoluțiunea lui Fr. Rakotzi în Transilvania și Ungaria și țină până la 1711; și tot atunci, era ocupată Austria cu războiul de succesiune în Spania, care țină până la 1714. După mărtea lui Atanasie la 1713, sub care din cauza turburărilor menționate, nu s'a putut lucra nimic pentru Români, scaunul episcopesc a stat vacant 7 ani. Îar arhiepiscopul ales atunci, Ioan Giurgiu (Pataki), muri în curând, înveninat să zice la un prânz, unde fusese invitat, probabil pentru că era bun român și om capabil. Români uniți iar rămaseră fără conducător 5 ani. Treizeci de ani trecuseră de la facerea unirii, fără ca cineva din Români să potă stărui pentru drepturile lor. De la 1731. Români fură norocoși a ave în fruntea lor ca episcopi câțiva oameni în adevăr mari prin virtuțile și faptele lor. Primul din acestia fu Ioan Micul, cunoscut în istorie sub numele germanizat de Klein. În 1720 Ioan Micul, numit după călugărie Inocențiu, fu ales de cler și întărit de împăratul ca episcop al Românilor în locul vacant la Făgăraș, pe când era încă student în anul al III la facultatea teologică din Tirnavia în Ungaria. Îndată după intrarea sa în diecesă la 1733, — căci trebui să rămână câțiva ani la Muncaci spre a se călugări, ca să potă fi hirotonit episcop, — acest tiner prelat făcu inspecțiune în totă diecesa; și prin predicile sale și prin speranțele ce deștepta în toți Români, reintorse la unire vreo 600 de preoți cu parochiile lor, cari părăsiră unirea temându-se să nu fie siliți ași lăsa ritul oriental, și vădend că nu li se dă nimic din privilegiile și drepturile promise, Klein voia să întorcă la unire pe toți români, ca ast fel pe toți să-i potă elibera de sub jugul secular, ridicându-i la rangul de națiune egală în drepturi cu celelalte națiuni și clase privilegiate.

Mult s'a luptat acest arhiepiscop pentru recăstigare drepturilor națiunii și religiei române și pentru împlinirea promisiunilor făcute lor prin decretele imperiale. În timpul de 15 ani, cât a funcționat ca episcop, el înaintase Curții împărătești nu mai puțin de 24 petițiuni, memorii și proteste, dintre cari numai vre-o 14 au fost rezolvite, până când trăia împăratul Carol XI. cele alalte au fost puse la o parte.

Români ajunseră la atâta lipsă, în cât pe multe lucruri n'aveau nici biserici, nici case parochiale.

Inocențiu Micul cerea în reclamele sale, ca Români; să nu mai fie oprîți, când voesc să-și facă biserici; clerul să se bucure de toate drepturile clerului latin, cum stă promis în diplomele domniilor feudali să nu mai oprăscă pe tinerii români de a merge la școală sub pedepsă de câte 100 de fl, cum să făcea atunci, nici se mai răpăscă ori să-i alunge de la școală sub cuvînt că sînt fi de iobagi, iar nu de familii nobile; ca poporul să nu mai fie tratat cu cruzime, și domniilor feudali să li se pună frîu întru înmulțirea zilelor de robotă sau de clacă; iar în fundul regesc (în săsime, care este recunoscut ca teritoriul liber, să înceteze ori ce iobăgie ori ce clacă.

Între reclamele episcopului Inocențiu Micul erau încă și acestea, că episcopului unit să ise dea loc cu vot deliberativ în consiliul guvernului, cum să dedese mai înainte episcopului latin, care uneori ținea chiar locul de guvernator în cas de vacanță; mai de parte ca în adunarea legislativă a țerii să mai fie admiși tot cu vot deliberativ și alți 6 români fruntași, anume trei preoți și trei mireni dintre cei vreo 700 de nobili, cari mai țineau încă la naționalitatea și limba română în zilele lui, iar Blajul să fie recunoscut ca oraș, după ce a devenit reședință episcopescă, și se aibă dreptul de a trimite în camera legislativă doi deputați, ca episcopul, care era de drept membru al dietei, să nu se vadă luptand tot numai singur cu câte 3—400 de adversari.

Cerea încă episcopul, ca pe viitor să fie admiși la funcțiunile mai înalte ale statului și nobilii români, întru cât vor fi calificați, ca români, iar nu ungurii ca renegați; și mai ales în districtele, unde Români sînt în mare majoritate, ca în districtul cetății de piatră, al Făgărașului, al Hunedorei, prefectii să fie tot deuna români, el pretindea ca Români să fie ast fel recunoscuți ca națiune; toate legile votate până atunci spre răul Românilor să fie desființate, și din contră toate diplomele și privilegiile date de împărați, regi și principii în favoarea Românilor, acum să fie întărite și confirmate după toate formele.

(Va urma.)

EMINESCU și COȘBUC.

— Note comparative. —

(Continuare și fine.)

Când Eminescu și-a cetit »Doina« într-o întrunire a »Junimeii«, ce-i de față l-au îmbrățișat cu toții. Într'adever, acesta poezie e de ajuns, să-l ridice deasupra naționalismului lui Alexandri și a lui Murășan. Filosoful sceptic, care nu crede în nimic, și nu are nici cea mai mică forță de rezistență la aparință — în fond are o inimă așa de sensibilă, o dragoste de neam așa de adîncă. Sufletul lui mare, scărbit de frazele sforăitoare ale epigonilor, vînători de ieftină glorie, rămâne, în aparență, indiferent la ori ce manifestație de caracter național, pentru ca în adîncul inimii sale să iubească cu atât mai mult pe acest popor viguros și nenorocit, pe care străinii îl storc până la măduvă, iar ai săi îl înșală, folosindul drept mijloc pentru înălțarea lor personală. Și când sentimentul, acesta cere cu insistență intrupare estetică, poetul i-și întorce fața de la present, și ochii lui se aprind ca de o apoteosă, la amintirea străbunilor Voevođi, al căror sfînt patriotism nu avea nimic comun cu patriotismul de bilciu, al epocii noastre. . . .

Cât pentru Coșbuc, lipsa naționalismului e foarte explicabilă.

Poetul țaran este prea național în toate fibrele lui, de cât să mai aibă nevoie a fi și naționalist. Numai inteligența e naționalistă. Crescuți în străinătate, îndopați de teorii și de artă străină, ne apropiem, fără să ne dăm sama, atâtea idei și atâtea sen-

timente străine, în cât reîntorși în sinul poporului, constatăm cu mirare, cât de mult ne-am îndepărtat de dînsul! Și cum atingerea cu dînsul ne evocă adevăratele noastre sentimente — sentimente peste cari rafineria străinismelor își aruncase deja vîlul — ne prinde așa o dragoste pentru poporul, din al cărui sin ne-am ridicat, pentru ca să-l dăm aprópe uitării, îndată ce ne-au crescut aripelile.

În nesfîrșita serie a toastelor anoste »pentru popor,« sînt unele cu adevărat simțite. Și pe când vorbitorul se nisuește să fie cât se poate mai clar, poporul, care nu înțelege tot ce dînsul spune, înțelege totuși ce anume vrea să zică. El clătină din cap afirmător, ca la un lucru de sine înțeles...

Pentru el dragostea de limbă și de obiceiuri e un lucru așa de natural, în cât se miră aprópe, pentru ce anume domnul ăla tot spune, să ne iubim limba, Există ore și ómenii de acestia? . . .

Naționalismul poporului este organic, de aceea nici nu-l simțeste, cum nu îți simțesti membrele trupului, pînă ești sănătos; naționalismul inteligenței are însă și gena sa artificială, de aceea trebuie să-l accentuăm neconștient, ca să-l simțim, cum simțesti într'una vre-un membru al corpului, care te dore. . .

De aceea naționalismul sgomotos al inteligenței îl putem asemena cu valurile guralive ale unui pîrîu, în vreme ce naționalismul liniștit și suveran al poporului este fluviul măfestos, care abia își mișcă potopul lui de valuri.

Trebuie să facem sgomot și taraboit, și dicții chilometrice, ca să ne convingem unul pe altul, că sîntem Români buni; poporul însă n'are nevoie de a se afirma de Român, când, bine înțeles, el este Român.

Și dacă ar fi să punem la cântar naționalismul nostru galagios față de cel al poporului, nu încapă îndoială, pe a cui parte s'ar pleca cântarul.

Noi ne îngrijorăm de orî ce atac la adresa caracterului nostru național, poporul — în conștiința vitalității lui — rămîne nealterat de aceste primejdii, cari trebuie să trecă, cum au trecut multe altele mai mari!

Iată pentru ce în creațiile poporului nu vom afla nici când ode pe tema naționalismului. Fără îndoială, poporul își cântă cu multă dragoste eroii și evenimentele mai însemnate, dar în toate aceste creații, nota epică este predominantă (balade) fără a insista asupra sentimentului național, care, pentru popor, este un lucru de sine înțeles.

Coșbuc nu este naționalist în versurile lui, pentru că nu era nevoie să fie. Singur în creațiile mai nouă, în cari insistă asupra motivelor din războiul pentru neatrînire, devine naționalist, dar acesta este a se atribui faptului, că lucrările aceste sînt scrise la ani după trecerea lui în România, când mediul țerănesc în care crescuse, își perde din ce în ce mai mult influența, în urmare poetul simțeste acum necesitatea acestui sentiment, care îi era aprópe necunoscut pe vremea fericită a »Baladelor și Idilelor.«

În volumele de pînă acum avem numai trei poezii naționaliste: »Doina,« »Noi vrem pămînt« și »În oppressores.«

Cea dintîi, proprie, nici nu aparține aici. »Noi vrem pămînt« este revolta poporului, care ia proporția unei revolte socialiste. Poporul de rînd, impilat și tras pe sfîră de totă lumea, rabdă pînă simțeste că cuțitul a ajuns la os, atunci ochii i-se umplu de sînge, pumnii i-se încleștă convulsiv și într'o singură neîndurată revoltă își descarcă tot veninul înmăgăzinat în sufletul lui de atîta amar de vreme. În »În oppressores«, poezie ajunsă la noi numai în manuscris, poetul zugrăvește cu sînge suprema revoltă a îndelung-răbdătorului popor.

Încheiere.

Tratând despre individualitatea poetică alui Eminescu și Coșbuc, concepția lor filosofică asupra vieții, erotica, sentimentul național, dragostea lor pentru natură, credem că am eshauriat materialul, care ne oferia un ore care tertium comparationis.

Nu ne-am putut estinde asupra satirelor lui Eminescu, de ore ce Coșbuc nu a cultivat acest gen; de-a-semeni nu ne-am putut ocupa cu minunatele Balade ale lui Coșbuc de ore ce iarăși Eminescu n'a scris în direcția acesta. Aceste nu încăpeau în cadrele unei lucrări de caracter comparativ.

Nu puteam vorbi nici despre limba, respective tehnica versurilor, de ore ce fie care se distinge prin alt ceva. Eminescu trecînd la nouă viață viguroasă limbă a cronicarilor, crează rime cu totul neîntrebuintate în literatura noastră: forța tehnică a lui Coșbuc residă în mînuirea limbii românesce prin construcția strotei, care își ajunge la Coșbuc maximul variației. De încheiere, a fost departe de la noi gîndul, să răspundem de-a-dreptul la întrebarea: care din acesti doi poeți e mai mare?

Chiar dacă ei ar fi lucrat în aceeași direcție, abia cu greu neam putea determina pentru un răspuns. Ce vom spune însă, când cărările lor sînt atît de divergente, când fie care, în lumea lui osebită, produce capo d'opere?

Cine ar putea răspunde d. e. de-a dreptul la întrebarea, care poezie e mai bună »Doina« lui Eminescu, sau »Noi vrem pămînt« de Coșbuc? Sînt amîndouă capo d'opere în genul lor și ar face cîste orî cărei literaturii, dar a le pune alătura la cântar, însămnă a uita datorința criticului de a nu ridica un gen literar deasupra celui alalt, din considerații de natură subiectivă.

Sînt amîndoi mari.

Unul cu zîmbet trist de lucifer nemuritor, simbolisînd durerea sălășluită în inima și mintea clasei culte; cel alalt vesel și fericit, împrăștiind în jur de sine sănătatea și seninătatea vieții de la țară.

Alătura ne amintesc icóna împăratului din poveste: un ochi îi ride, cel alalt îi plînge. . . .

Al. Ciura.

CRUMIRUL

saú

călăuzul prin deșert de K. May.

◆◆◆

(Continuare.)

„Dar ce? Călări póte ori și cine. Mîncă și bea, asemenea. Yes! Lasă pe mîna mea pe acest blăstemat de crumir! Îmi voiú cerca pușca cu el.“

„Asta nu va fi, sir! Este mai de dorit, să-l prindem nerănit.“

„Dar cum? El doră nu va fi așa de prost, să stea liniștit, dacă vrei să-l prindeți!“

„Nu putem hotărî nimic înainte, ci trebuie să așteptăm în liniște, ce se va întimpla.“

„Adevărat! Îuse — hm! Îmi vine ceva în minte.“

„Ce?“

„Da cunoscî fringhia de piele, care să numesce lăso saú lariat. Nu ne-am putea face un ast fel de obiect și să prindem cu el pe crumir?“

„Sir, ideia acesta nu-i rea! E drept că aci nu sînt curele, avem înse destule fringhii tari din fibre de curmal. Eú scitú umbra cu lariatul. Vrei să împletim unul?“

„Well!“

Peste un sfert de ceas aveam un lariat solid, și pentru a vedea, dacă mai eram încă sigur în manauarea lui, m'am esercitat, cu tóte că era întunerec, la ramurile unui arbore. Mergea. Acum aveam într'adevăr o armă, carea îmi făcea posibil, să capăt pe crumir nerănit în mînil mele.

Ne-am culcat cu speranța, că mîne pe vremea acesta ne vom fi implinit deja de mult datorința. În dimineața următoare am plecat pînă în ziua.

N'am mers trei sferturi de ceas, și am ajuns la o vale mică, acoperită cu tîșguri de acății. Aci a petrecut noptea crumirul cu prisoniera sa. El așa de sigur s'a simțit aci, în cât a făcut și foc. Am putut vedea cum se cade, că Mochallah a fost legată de un acăț. Urmele ce le-au lăsat după sine cele două persoane și caii, erau așa de prospete, în cât crumirul nu putea fi înaintea noastră cu mai mult de o jumătate de ceas.

Acum înaintarăm cu înălă îndoită. Valea ducea la deal. Când am ajuns deasupra, ne-am oprit cu toții caii, involuntar. Colo, cătră sud, la orizontul depărtat, scilipea ceva luminos și cristalin; era șottul Rharsa; Ruhl-es-Sebcha ne ademenia prin luciarea locuinței sale, să grăbim în jos de pe înălțimea pe care stăteam. De la Sebcha se întindea spre noi o mare estinsă de năsip, lipsită de ori-ce vegetațiune, la colo, colo la dreapta noastră mergeau doi cai, unul alb și unul murg; pe cel dintăiú ședea o statură femească, iar pe celalalt una bărbătescă, crumirul, pe care l'am recunoscut la moment.

„Allah il Allah!“ strigă cu bucurie Ali-en-Nurabi. își smânci pușca din cureaua de la șeauă și porni tu galop pe cóstă la vale.

Acéstă neprecautiune avea să se resbune îndată. Aerul de dimineața duse

sunetul până la urechia crumirului. El se întorse și ne zări. Și el a trebuit să ne recunoască. Numai un moment tresări el înspăimântat, după aceea înse porni ca vântul mai de parte.

Toți au urmat pe șeicul Sebira-ilor; numai Achmed mai stătea încă lângă mine.

„Pentru ce nu pleci și tu?” îl întrebai eu surîzând.

„Pentru că și tu rămâi aci, sibdi,” răspuse el. „Tu vei sci, ce faci.”

„De sigur, că știu. Uită-te cum se beha descrie un arc la dreapta; pe arcu acesta vor călări ei; noi înse ne vom ușura lucrul și vom merge în linie directă spre virful arcului. Ast fel, răpim crumirului avantajul, care-l mai are încă acum. Înainte!”

Pornirăm în direcțiunea descrisă acum, mai întâiu în paș, apoi în galop. În urmă înse în fuga cea mai mare. Iapa lui Achmed era excelentă; eu nu-mi siliam prea tare armăsarul și ast fel ambii caii rămaseră în linie obliă. Năsipul devenia din ce în ce mai adânc, noi înse totuși nu ne moderam iuțala. Crumirul avea grije numai de ceilalți urmăritori; pe noi încă nu ne-a observat, deși noi trebuia să devenim mai periculoși pentru el, de cât ceilalți. Era de prevădut, că el nu-l vor ajunge; alba și murgul le erau superiori, deși aceste animale au avut să suporțe osteneți foarte mari.

Acum el se întorse odată și spre dreapta și ne zări. L'am vedut cum și-a aruncat capul înapoi, plin de cerbicie, și apoi își sili caii la fugă și mai mare. El călărea paralel cu țărutul șottului; avea năsip mai adânc de cât noi, și de aceea n'aveam încă lipsă, să mă folosese de secretul calului meu. El era încă tot înaintea noastră, de ore ce înse noi călăream pe corda arcului său, nu mai încăpea îndială, că îl vom ajunge.

Ast fel trecu vre-o jumătate de ceas. Ne apropiam tot mai mult de oglinda lucie a șottului; virful arcului abura format spre noi. Iar pe ceilalți l'am lăsat deja de mult înapoia noastră. Acum am ajuns la sinul ce-l împingea șottul în uscat, crumirul asemenea, eu în linie obliă cu dînsul, înse cam un kilometru departe de el, Achmed încă tot lângă mine. Șottul repăși era-și de odată înderēt, făcând loc unei limbe de pământ, carea se vira într'însul. Crumirul se ridică în șeauă, scose un țipet de hucurie și cu mâna dreaptă făcu un gest despretuitor. Apoi își smânci caii spre stînga și se repeși drept către șott.

„Allah kerihm,” strigă Achmed; „el vrea să mērgă pe sare!”

Eu nu l'am răspuns, căci acum nu mai era timp de vorbit, ci mi-am îndreptat calul în aceeași direcțiune și mi-am așezat mâna între urechile lui: „Rih, Rih, Rih!!!”

Calul se speria formal, audēnd tonul acesta, pe care mi-l'a împins frica prin gâtleej. Părea că nici nu atîngea pământul. Din strigătul meu el a audit, că acum ar fi odată timpul, să fie un Rih, un vînt. Eu presimțam, că crumirul caută un loc, de unde se începe o potecă peste șott; dacă Mochallah ajungea pe sare, atunci era

perdută; așa dar trebuia să ajung pe răpitorul ei, înainte ca el să sosescă la marginea șottului. Cu fie-care săritură a calului meu ajungeam mai aproape de crumir; încă douăzeci, încă șese-spre-zece, încă zece, opt, șese metri; acum încă numai doi.

Am luat lariatul și-l învîrteam cu dreapta; nu-mi era înse permis să nimeresc pe călăreț, căci atunci calul cel prețios ar fi fost pierdut, de ore ce el și-ar fi continuat fuga cea turbată până afară, pe sare. Trebuia să-mi arunc lanțul în jurul gâtului murgului. Acum l'am ajuns.

„Stai!” strigai eu.

„Câne șeltan!” răspuse el.

(Va urma)

Bibliografie.

A apărut:

EMINESCU și COȘBUC.

note comparative

de

Alexandru Ciura.

Creațiunea poetică a lui Eminescu a avut neprețutul dar de-a provoca o serie de studii serioase și de articole interesante. „Noptatecul geniului” al luciferului nostru a stăpănit și stăpănește încă în parte, literatură noastră, deci e explicabil faptul, că atîția se ocupă cu poeziile lui. Dar când era mai nemărginită influința lui Eminescu apare Coșbuc, formeză și el școlă și împărtășesc ore-cum stăpânirea prestă țineata noastră literatură. Între Eminescianii avem talente mai puternice de cât între ucenicii lui Coșbuc, cu toate acestea influința lui Eminescu pare a scăde. Este deci nu numai firesc, ci chiar binevenit studiul d-lui Ciura, care pune față în față aceste două firi uriașe, semnalând deosebirea dintre ei pe cum și unele puncte, în care se înrudesc.

Notele comparative au apărut în parte și în „Familia și în Unirea”. Acum s'au reprodus într-o broșură elegantă, care face multă onoare Tipografiei noastre. Coperta broșurii are portretele micș a lui Eminescu și Coșbuc. Dl autor ne spune în prefață, că lucrarea acesta a fost primită ca „teză de licență pentru specialitatea limbii și literaturii române” de facultatea filosofică din Budapesta.

Autorul împarte materia în: Individualitatea poetică, erotică, natura și momentul național, și împărțirea acesta e foarte bună.

După ce ne spune în Introducere apariția lui Coșbuc și firea diametrală — opusă a acestuia cu a lui Eminescu, studiază individualitatea acestor doi poeți. Insistă mai ales asupra provenienței pesimismului lui Eminescu, arătându-i cauzele „germenul înăscut al bōlei, miseria, decepțiile pe cariera de gazetar, necredința resfrântă prin prisma filosofiei schopenhaurine” și toate acestea cu un lux strălucitor de dovezi. Cu deosebire combate cu deplin succes părerea acelor care susțin, că Schopenhauer, ad înrîurit într-o creație a lui Eminescu. Căci fondul prim al acestuia a fost idealist, ca și al lui Coșbuc. Numai cât Coșbuc însușindu-și filosofia populară crescut la sinul naturii, ajunge la concludsi contrare cu ale lui Eminescu în ce privește rostul vieții. Dar optimismul seninătatea lui Coșbuc se posomoresce sub influința vieții orașelor mari: neajunsul obiectivism se preface într-un subiectivism dureros.

După acestea autorul caracterizează erotică literaturii culte și a celei țărănești: prima bolnăvicioasă, ultima sēvătōsă. Emi-

nescu idealizează femeea, o ridică une-ori la înălțimi neaccesibile, alte-ori priveșce rece la frumosul „chip de lut”; intruparea deșertăciunii: poetul e în luptă cu filosoful. Din poeziile erotice, ale lui Coșbuc, dl Ciura alcătuesce un roman, în care zugrăvesce cu pătrundere și simț fin diferitele stadii ale dragostei flăcăului.

Conceptia asnara vieții și iubirei depărtēză pe acesti doi poeți, iubirea naturii înse-și apropiie. Dar și aici numai iubirea naturii și apropiie, căci exprimarea acestui sentiment asemenea difere. Unul subiectiv, molatic, visător, cel-alalt drăgălaș; gingaș, puternic și une-ori îngrozitor. Eminescu „închide ochii” și descrie natura. Coșbuc îl „deschide”, în poeziile lui ea trăiesce.

Între însușirile, care îi apropiie, sînt și sentimentele naționale. Eminescu apoteozēză patriotismul curat al voivodilor, Coșbuc e național ca poporul însuși, din creștet până în tălpi.

Însușirile acestea le studiază autorul „notelor comparative” cu competență evidentă. După ce termină își pune întrebarea: care-i mai mare poet? Răspunsul dat îmi pare cea mai fericită caracterizare a poezilor acestora: „Sînt amîndoi mari. Unul cu zimbet trist de lucifer nemuritor, simbolisând durerea sălășluită în inima și mintea clasei culte; cel-alalt vesel și fericit, împrăștiind în jur de sine sănătatea și seninătatea vieții de la țară. Alătura ne amintesc icōna împăratului din poveste: un ochi îi-i ride, cel-alalt îl plînge. . . ” Admirabil!

La frumșeta materiei în sine și a priceperii, cu care e tratată, se mai adūge stilul limpede, voluptos și seninătatea espunerii, care caracterizează tot ce a scris dl Ciura.

Studiul acesta îți lasă o impresie plăcută, sănătōsă și convingerea, că ești lămurit asupra valorii celor mai mari poeți români.

I. D.

Dr. Ștefan Pop: **La unirea bisericilor romănesōi**, partea I. preț 1 cor. Scriere polemică contra broșurii d-lui Dr. G. Popovici, despre unirea romănilor. Pag. 75. form. mare două colōns. Se pōte procura de la autor, Jezvin.

V. Leonescu și T. Dușescu-Dușu: **Peneș Curcanul**, dramă resboinică în 4 acte, cu 10 ilustrațiuni originale din vremea resboiului pentru independență. Bucuresci „Carol Gōbl.” 1903 preț 2 Lei. Se află de vîndare și la Tipografia noastră.

Între nazareni, un mic studiu, de 17 pag. reprodus din Fōia diecesană, în a cărei editură a apărut și retipărirea acesta.

Biblioteca „Poporul român” Nr. 6. **Două conferințe populare** cu un adaus de sfaturi practice, de George Maican, inv. în. Ticușul-rom. Prima conferență tractēză despre folōsele învățaturii, iar a doua despre economie, pag. 31. preț 20 fil.

„Sămănătorul”, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 12. cu următorul sumar: St. O. Iosif, — Credință (poesie) I. Al. Brătescu-Voinesti. — Microbul. Z. Birsan. — Căntece. V. Pirvan. — O rēsplată împărătescā. Eugen Cinchi. — În visuri. Ioan Scurtu. — Gaston Paris. Murgoci, — Dare de samă. Red. — Rēspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Dr. Isidor Marcu: *Teologia pastorală*, vol. I. *Didactica pastorală*. Blaș 1902. Opul de 415 pag. form. 8° mare e aprobat de Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc și de Ven. Ordinariate de Orade, Gherla și Lugoj. S'a recomandat clerului spre a fi procurat pentru bibliotecile parohiale.

Ioan F. Negruțiu: *Constituțiunea patriei* sau drepturile și datorințele cetățenesci Blaș 1903 pag. 104 prețul 50 fil. E o scriere foarte importantă pentru școlile civile și pedagogi, împărtășind prețioase cunoștințe din drepturile și datorințele cetățenesci. Pote fi folosită cu mult succes și de privați.

Toma de Kempis: *Imitațiunea lui Christos*. tradusă după originalul latin de P. N. Urmată de un adaus cu rugăciuni. Bacău 1902. pag. 362+87. prețul 1 leu.

Dr. Augustin Bunea: *Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici. sau Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiene și germane. publicate în întregime, ori în extras. Prețul 4 corone 50 fileri, pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminariului arhiepiscopesc.

Biblioteca „Unirei”: *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu, prof. Blaș 1902. pag. 29. prețul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reproduș din colonele foil noastre, unde a fost publicat mai întâiu, în el se face o clasificare a numelor românesce de familie, căntându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenților”.

Posta „Unirii”.

Am primit și achităm abonamentul de la: *Petrova* pe timpul din 1/4 1899 până în 1 Nov. 1904. Pe timpul de mai înainte am primit în anul trecut 10 corone. *Almașul-mare* pe 1903. *Odsică* pe 1903. *Recea* (Baia-mare) pe 1901 și 1902 *Curităș* pe 1903. *Giurgiet* pe timpul din 1/4—1/10 1903. *Sovata* pe 1899, 1900 și 1901. Foia e abonată din 5 Februar 1897, și până acum numai pe an. 1898 este achitată 11 luni, anul 1902 întreg și din 1903 până acum 4 luni. *T. H. Mocil* pe 1903. *Tăggor* pe timpul din 1/4—31/12 1903. *Seuș-de-Câmpă* pe 1901—1903. *Csanălos* pe 1903 pătariul al 2-lea *Szintye* pe timpul din 1/10 până în 1/10 1901.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

(24) 1—1

Edict de licitație.

În 26 April a. e. st. n. se dă în întreprindere pe calea licitației minnende zidirea noului bisericii de piatră din parochia gr. cat. Aiton.

Planul și preliminarul de spese, pe cum și condițiunile de licitare, aprobate toate de Preaven. Consistor mitropolitan sub Nr. 1364—1903 se pot vedé în cancelaria parochială; cei ce doresc a reflecta la acesta licitație sînt îndatorati — pe lângă prezentarea în scris a ofertului până la termenul indicat. — a depune vadiul legal de 10% din prețul strigării de 23.354 cor. la oficiul parochial gr. cat. din Aiton (comit. Cluș).

Aiton la 10 April 1903.

Mihail Ilies
preot local.

Seiche Juonaș
curator primar.

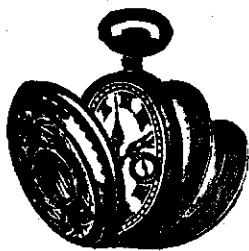
Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaș)

(valabil din 1 Octobre 1902).

cătră	g a r a		de la
	T e u ș — T ö v i s		
226	persóne	persóne	102
1258	mixt	mixt	229
735	accelerat	accelerat	904
1047	accelerat	- accelerat	540
	C o p ș a — K i s - K a p u s		
107	persóne	persóne	221
282	mixt	mixt	1258
906	accelerat	accelerat	734
541	accelerat	accelerat	1046
	S ó v á r a d		
310			848
248	mixt	mixt	650

Inserate.

(54) 15—20

Numai 2.75 fl.

Să trimită cu ram-bursă ori anticipându-se prețul.

Un escelent ceas de busunar Remontoir, de nichel sistem „Patent Roskopf.” Se vinde cu garanță de 3 ani. — Se dă gratis și o frumoșă catenă aurită și alte articole de reclam.

Celor ce nu le convine li se retrimite banii.

E. HOLZER

mare deposit de ceasuri și juvaere

Krakovia Stradom 18.

Liferantul oficialilor de stat.

Prețcuranturii se trimit la cerere gratis și franco.

Se caută agenți.

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA”

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoșe condiții:

contra pericolului de incendiū și esplosiune, edificiul de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru casul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.**

Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii 3,003 550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

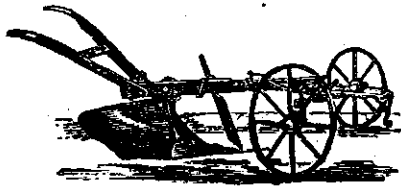
Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

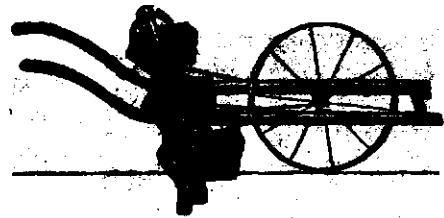
Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Seghedin, Șopron, Szabadka și Timișóra.

(5) 11—52

Atelierul de mașini și de
pluguri al lui

EUGEN NICOLA

din Blăș.

Se recomandă pentru pregătirea a ori ce fel de lucru, ce cade în acest fach și anume: *mașini și instrumente economice, pluguri schimbătoare, mașini de frecat cucuruzul, mașini de îmblătit.*

Face tot felul de

REPARATURI

la mașini cu vapor și alte soiuri de mașini.

(11) 8-10

Intreprindere de transportarea și înmăgăzinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în cară de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru toate localitățile din țară și străinătate.

☛ TELEFON. ☛ Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. ☛ TELEFON. ☛

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbii, fără întrerupere, cu cruțarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 5-52

Timbalele mele au fost decorate la espoziția milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpeta cu 75 floreni. Dați instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prescurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măiestru de timbale diplomat și inventatorul timbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 12-52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofițerilor, ofițanților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

==== Pe lângă replătire avantajoasă ====

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiuni industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grijă.

==== Pentru răspuns e de a se aceluie marcă. ====

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 112.

(7) 12-52

==== Numărul patentei 16.794. ====

(8) 12-52

Carol Beck

pregător de ventilătoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII, József-utca 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu sci nime ce-î sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de cătră Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătaea. Din punct de vedere sanitar, curentul e eschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțamit.

Prețurile ventilătoarelor:

Cel mai mare și mai greă, cu decorațiune.	C. 25—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	" 13—
Pentru ferestă mai ușore și mai simple	" 9—
Ferestă de Closett	" 7-60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlele elementare de stat din Kis-Pest și în mai multe spitale și școli din capitală și provință, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provință se efectuesc foarte prompt și foarte repede.